

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
szombaton és egyes rendki-
vüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városi közlevéltár (városház,
földszint 7. sz. Ide küldendők
a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendők
az előfizetési díjak és hírde-
tések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. ♦♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

Közgyűlés.

Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága f. hónap 29-ikén közgyűlést tartott, melyen *Weszprémy Zoltán* főispán elnökölt. A bizottsági tagok szép számban jelentek meg, ami részben annak tulajdonítható, hogy választások is voltak napirendre tűzve.

Weszprémy Zoltán főispán pont 3 órakor megnyitván a közgyűlést, üdvözli a közgyűlés tagjait, rámutatván a tárgysorozat fontosabb pontjaira.

Amit mindnyájan vártunk, nevezetesen a szervezeti szabályzat és fizetésrendezés ügye azonban ez alkalommal is lemaradt a tárgysorozatról. Nem akarunk most rekaszálni, annyit azonban kénytelenek vagyunk megjegyezni, hogy ez az újabb halasztás igazán elkedvetleníti még a legtürelmesebb tisztviselőt is. Másutt két-három hónap alatt nyélbe ütötték a fizetés-rendezést, ahol pedig nem állottak annyi eszközök rendelkezésre, ott a bizottsági közgyűlés egyszerűen elhalasztotta a további tárgyalást. Nálunk készen van a szervezeti szabályzat módosítása, a fizetésrendezésről is eleget tanácskoztunk és mégis nincs eredménye a sok munkának, gyűlésezésnek a mai napig.

1. A közgyűlés első tárgya volt a *Polgármester ápril hónapról szóló jelentése*, melyet a közgyűlés tudomásul vett.

2. *Belügyminiszteri leirat az anyakönyvi kivonatok és családi értesítőkért szedhető díjak kezelése tárgyában alkotott szabályrendelet jóváhagyása tárgyában.*

A közgyűlés a belügyminiszteri leiratot tudomásul vette.

3. *Belügyminiszteri leirat a csatornázási szabályrendeletre vonatkozólag.* A belügyminiszter a város csatornázási szabályrendeletet némely kisebb módosítással helybenhagyta, A közgyűlés a leiratot tudomásul vette.

4. *Belügyminiszteri leirat a vízvezetéki szabályrendelet és a vízdíj-szabályzat módosítása, illetve jóváhagyása tárgyában.* A belügyminiszter a vízvezetéki szabályrendeletet is jóváhagyta. A közgyűlés a jóváhagyott leiratot tudomásul vette.

5. *Belügyminiszteri leirat a debreczeni egyetem céljaira megszavazott közgyűlési hozzájárulás jóváhagyásáról.* A belügyminiszter Debreczen sz. kir. város közönségének azon határozatát, mellyel a létesítendő egyetem javára nagy áldozatokat ajánlott meg — jóváhagyta.

6. *Belügyminiszteri leirat az adófelszámolási bizottság elnöke és elnökhelyettese kinevezéséről.* A közgyűlés tudomásul veszi a belügyminiszter leiratát, mellyel az adófelszámolási bizottság elnökévé Szilágyi Imrét, elnökhelyettesé Des Combes Henriket nevezte ki.

7. *Belügyminiszteri leirat a Tóth Mihály és neje kaszálója elcserelése ügyében.*

8. *Honvédelmi miniszt. leirat a m. k. honvéd főreáliskolában megüresedett egy Andaházi—Szilágyi Mihály-féle és a Ludovika akadémiában megüresedett egy városi alapítványi hely betöltése iránt.* A soproni katonai főiskolában megüresedett városi alapítványi helyre a közgyűlés, a tanács javaslatára, első helyen Szombathy Ferencet, második Kertész Jánost ajánlja. A Ludovika akadémiába megüresedett helyre pályázó nem jelentkezett. A közgyűlés felhatalmazta a tanácsot, hogy tüsszön ki új pályázatot.

9. *Szabolcs vármegye átíratá, az agg honvédek nyugdíjügyének rendezése tárgyában.* A közgyűlés Szabolcs vármegye átíratát pártolólág veszi tudomásul,

10. *A közigazgatási bizottságnak 1907. év II. feléről szóló jelentése.* A közgyűlés a jelentést tudomásul veszi.

11. *Névszerint való szavazás a Pelbárt Juliánna és Pelbárt István tulajdonát képező Bethlen-utca 13-ik számú házasteleknek megvétele felett.* (Első szavazás.) A szavazás megejtetvén, miután a törvényben megkivánt szavazat nem adott le, az elnöklő főispán a kérdést a legközelebb tartandó közgyűlésre tűzte ki.

12. *Névszerint való szavazás a Kolláth Mihály és neje Gólya-utca 2. számú házasteleknek megvétele tárgyában.* (Harmadik szavazás.) A közgyűlés harmadszori szavazattal nevezett ház megvételét elhatározta.

13. *Tanácsi előterjesztés a Piac-utca 26-ik sorszámu háznak Szikszay Albert tulajdonát képező 1/3 részének megvétele iránt.* A közgyűlés a Szikszay-féle telek 1/3 részét megvette és így a Szikszay-telek most már teljesen a város tulajdonába ment át.

14. *Szabó Imre ajánlata a Szent Anna-utca 30-ik számú házastelkének megvétele iránt.* A közgyűlés az ajánlatot nem fogadta el.

15. *Egy rendőrfogalmazói, a gyámpénztári ellenőri, egy polgári- és mezőrendőrbiztosi, esetleg ezek betöltése által netalán megüresedő állá-*

sok választás útján való betöltése. A kijelölő bizottság tagjával a közgyűlés megválasztotta Kenézy Gyula dr., Dicsőti Józsefet és Ujfalussy József dr.-t, míg a főispán Tüdős János dr.-t, Zádor Lajost és Rickl Antalt nevezte ki. A küldöttség egyik elnöke lett Szabó Lajos, tagjai Bacsó Dezső dr. és Jósza Vince, a második Peczko Ernő dr., illetve Muraközy László és Debreczeni Lajos.

A rendőrfogalmazói állásra első helyen jelölték Balogh Sándor, második helyen Hegedüs István dr.-t, harmadik helyen Veress Sándor dr.-t, negyediken Budaházy Jenőt, ötödiken Rásó Imrét. Leadtak 123 szavazatot, melyből Balogh Sándor kapott 63-at, Hegedüs István dr. 37, Budaházy Jenő 21, és Veress Sándor dr. 2 szavazatot. Így tehát rendőrfogalmazóvá szótöbbséggel *Balogh Sándor* választott meg.

A gyámpénztári ellenőri állásra jelölve lettek: Hamar László, dr. Veress Sándor, Máthé Miklós és Szücs Gusztáv. Leadtak 119 szavazatot, melyből Hamar László kapott 52, Szücs Gusztáv 39, Máthé Miklós 22, Veress Sándor dr. 6 szavazatot. Így tehát ellenőrré Hamar László választott meg.

A Hamar László megválasztásával megüresedett adókievetői állásra jelöltettek: Kiss József, Károlyi Ferenc, Szerető István, Minóri Géza, ifj. Pál Péter, Iklódy János. A közgyűlés felkiáltással Kiss Józsefet választotta meg. Az ekként megüresedett irnoki állásra a közgyűlés az első helyen jelölt Iklódy Jánost választotta meg, második helyen volt jelölve Szerető István, harmadikon ifj. Péter Pál, negyediken Minóri Géza, ötödiken Szücs Kálmán.

A polgári biztosi állásra jelöltettek: Nagy Samuel, Szerető István, Vadas Mózes, Balogh József, Monóri Géza: A jelöltek közül Nagy Samut választotta meg a közgyűlés.

A mezőrendőri biztosi állásra jelöltettek: Papp Ferencz, Monóri Géza, Baranyi István, Herczeg János, Mezei András. Mezőrendőri biztosnak szótöbbséggel Herczeg Jánost választották meg.

16. *A vízvezetési bizottság javaslata az általános csatornahálózat munkáinak megkezdésére.*

Márton Imre nem tud hozzájárulni a javaslathoz. Van egy korábbi határozat, mely kimondja, hogy a csatornázási munkálatokhoz csak akkor lehet hozzákezdeni, mikor az 5000 köbméter vizet ki tudják mutatni, vagyis ha mind a tizkut kész lesz. Ha a meglevő kutak megfelelő vízmennyiséget adnak is, nem bizonyos, hogy a többi kutak is megfelelőek lesznek.

Aczél Géza előadja, hogy a javaslatot a csatornázási munkálatok megkezdésére a közönség és a város érdekében teszik, mert ez által tetemes időmegtakarításhoz jutnak. A készen levő kutak vízmennyiségéből biztosan következtetnek arra, hogy az 5000 köbméter viz bőven meglesz. Ha azonban be akarják várni, míg az 5000 köbméter vizet tökéletesen be lehet mutatni, akkor másfél, vagy két évi késedelmet fog szenvedni a vízvezeték üzembe vétele, mert akkor csak a jövő év júliusában kezdhetnek hozzá a próbaszivattyu-

záshoz, mely után egy vagy másfél év multán a vízvezeték készen lesz. A csatornahálózat kiépítésére 3-4 év kell, úgy, hogy mikor már a vízvezeték készen lesz, másfél vagy két évig nem lehet üzembe venni a vízvezeték, nem lévén kész a csatornahálózat. A tanácsi javaslat elfogadását ajánlja.

Juhász Ignác kívánatosnak tartja, hogy a csatornázási munkálatok egy időben történjenek a vízvezetési csövek lehelyezésével, mert az utcákon a burkolatot kétszer felszedni nem helyes. A közgyűlés ezután egyhangulag elfogadja a tanács javaslatát azon pótlással, hogy ahol lehetséges, a csatornázási és vízvezetési munkálatok egy időben történjenek.

17. *Javaslat a világítási vállalat munkásai nyugdíjszabályzatának megalkotása iránt.* Juhász Ignác ezen kérdését, mely szerinte nagy megfontolást kíván, le kell venni a napirendről. Márton Imre szintén ezen a nézeten van, azzal a hozzáadással, hogy az ügy tárgyalása határozott időre tűzessék ki. A közgyűlés az ügy tárgyalását az őszi közgyűlésre halasztotta.

18. *Javaslat a bérkocsi ipar gyakorlása tárgyában alkotandó szabályrendelet iránt.* A jog- és pénzügyi bizottság 50 két és 70 egyfogatu bérkocsit proponált, a tanács csak százra akarja a bérkocsik számát felemelni.

Jánosi Zoltán a tanács javaslata mellett foglalt állást. Sokalja a 120 számot; elég 72-ről 100-ra felemelni a bérkocsik számát. Tekintetbe kell venni nemcsak a nagyközönség, hanem a bérkocsisok érdekét is. Ha mértéktelenül szaporítják a bérkocsik számát, tönkre teszik ezt az ipart.

Komlóssy Arthur hivatkozik közszükségre, a bérkocsisok visszaéléseire, melyek szükségessé teszik a szaporítást. Pártolja a jogügyi bizottság javaslatát.

Révi Nándor dr., ha szükségét látná 120 bérkocsinak, megszavazná, de a mai létszám mellett is azt látja, hogy naponta 10-15 bérkocsi posztol utas nélkül a piacon. Megengedi, hogy ünnepnaponként kevés a bérkocsi, de időszaki szükséglet miatt nem szabad tönkre tenni egy ipart. A tanács javaslatát fogadja el.

Márton Imre szintén a tanácsi javaslatot pártolja. Elegendőnek tart száz bérkocsit, egyrészt mivel közel kilátásban van a villamos vasut, másrészt, mert 20 számzatlan bérkocsi különben is javasolva van a szabályrendelet más helyén. Ha 2-3 év mulva esetleg szükség mutatkozik 120 bérkocsira, fel lehet emelni a bérkocsik számát 100-ról 120-ra, de 120-ról 100-ra leszállítani nem lesz lehetséges, ha soknak is fog bizonyulni ez a létszám.

Burger Péter dr. amellet érvel, hogy még 120 kocsi is kevés. Felhozza, hogy Váradon 170 egy fogatu bérkocsi van. Ha egy bérkocsis el akarja ma adni az engedélyét, kétezer koronát is megkap érte. Egy bérkocsi engedélyre 10-20 pályázó akad. — A vasutnál soha sincs megfelelő számú bérkocsi. A jog- és pénzügyi bizottság javaslatát fogadja el.

Juhász Ignác is emellet van. Konkrét esete-

ket hoz fel arra nézve, hogy mily elbánásban részesül a nagyközönség a bérkocsisoktól, akik olyan utasokkal állnak csak szóba, akiktől borralót várhatnak.

Fejér Ferenc dr. összehasonlítást tesz a debreczeni és más városokban uralkodó viszonyokkal, amivel azt bizonyítja, hogy Debreczenben 100 bérkocsi nagyon elegendő. Kéri a közgyűlést, ne tegye lehetetlenné a bérkocsisok megélhetését, elégedjenek meg száz bérkocsival.

Elnök szavazásra teszi fel a kérdést, mire a bizottság 32 szóval 28 ellenében a jogügyi bizottság javaslatát fogadja el, mely 120-ban állapítja meg a bérkocsik számát. Ezután a közgyűlést félbeszakították s folytatását a mai napra tűzték ki.

Közgazdaság.

A Hortobágy.

Irta: *Lósy József*

A madár a Hortobágyon.

A madár az ember barátja. Alkalmazkodik hozzá, a szeszélyeihez, addig, amíg csak lehet, csöpp madáreszével, a halálig. A világító-tornyok fénycsóvái emiatt pusztítják ezer halomra. Keresi a bizalmát, kertben, mezőn, falun, városon mellé települ és csicsereg neki az otthon békés nyugalmáról.

A pusztán is hasznót hoz a madár. Mikor Jászkiséren először látogattam meg a sáskát, a kék vércse szorgalmasan szedegette. Máskor egy állóhelyemben több mint száz gólyát számláltam meg, hamzsolták a káros „bagócát”. Örült a felületes, jószívű ember, amikor látta. Engem a kép elszomorított, mert a huszonnyolc vércse és a száz gólya a sik rónán elveszett. Panaszként hatott rám a természetnek ez a rendet csináló segítsége. A káros bagócát pusztító felcserek közül hiányzott a bagoly, ölyű, rozsdás-vércse, a varju, a fűrj, a fogoly és a rónák legjobb mezőőre: a tűzok, más nevén: „vadpóka” és a kisebb reznek. Az ember pusztította ki őket.

A Hortobágyon összegyülekezett a gólya, kék vércse, széki csér, fekete halászmadar, seregély, fogoly és más, de csak úgy lézengtek, mint a szétvert had, a sáskák végtelen tömegében.

Addig, amíg réznek, mezőnek daruja, cerkója, tűzokja és fogolyadara volt, helyben föl nem szaporodott a káros bogárság, nem lett urrá mezőn az olasz és a marokkói sáska. Ma, mikor tenger a káros bogárság és benne parányi vándorsziget a madár, a gazda hívna, telepítené a madarat, de nem tudja a módját, hogyan is fogjon hozzá?

A vadpóka helyébe kényes szelidet terel. Látzata is alig van a szolgálatának. A fogoly helyébe tyukot s ráfogja a mezei munkára. A tyuk bön-gészés közben könnyen bitangba téved a nagy sikon. Gyakran elfogja a héja. Nem tudnak segíteni magukon, ha az Isten nem segít.

Tenger volt a sáska, mikor messze keletről, Ázsiából megjött a segítség. Harmincezer fekete-

sapkás, rózsásvállu seregély érkezett a Hortobágyra. Herman Ottó marasztja, de kérdés, elfogadja-e a neki és a kék vércsének nyújtott fészekkosarat.

A pásztormadar a puszták nomádja. Ma itt van, holnap tovább megy. Nem szokott hozzá a helybenmaradáshoz.

A cigány-madarat a cigány pusztította. A hortobágyi nagy kőhid szárító csöveiből és az oszlopba rakott vályogtéglák közeiből kiszedegette a tojását. Ilyen barátságos fogadásra egészen elriad. Soha sem jön többé vissza.

A homokon fészkelő vércsét, cerkót, csért és fecskét, a vendégnek beállított ölyvet, seregélyt, gólyát, varjut és foglyot épen úgy gondjainkba kell vennünk a pusztán, mint a kertben és erdőben az éneklő madarat. Az ember munkája a saját kárára semmisíti meg életük föltételeit. Azon a vidéken, ahol kilőtték a foglyot, fölszaporították a rovarellenséget. A madár napról-napra pusztul és pusztulásával fokozatosan kap erőre a féreg és lohad a gazda kedve. Egy maga nem bír vele.

A madár mindig felkinálja magát. A feltétlenül vad pásztormadar a nádfödelekbe is befurakodott. A fecske az Alföld kutjaiban fészkel. Az elveszett életföltételek helyett újakat fogad el. Alkalmazkodik. Ott, ahol az ember jószándékában megéri és bokerral, fával, fészekoduval, fészekkosárral, téli táplálékkal és menedékhelylyel hívogatja, ott alkalmazkodik az új berendezkedéshez és a gondoskodást kertben, mezőn, erdőn ezerszeresen meghálálja.

Az utolsó két esztendőben Herman Ottó az ő kis gárdájával ezer meg ezer éneklő madárnak adott fészekodut. Új otthonának szálló ágán csicsereg hálát annak a sok madár, akinek a nevét sohasem fogja tudni és akinek nemes törekvéseiről oly kevés hálás ember vesz tudomást.

Mit jelent ez az akció, amelynek vezérembere ismét Darányi Ignác, a miniszter?

Madárral, dallal, bokorral, fával a haza földjének szeretete terjed széjjel a magyarok szívében. A széthuzó, önző törekvéseknek és érzéseknek az a nagy konglomerátja, amely ma, ami ideges kapkodásainkban fészkelődik és helyét nem találja, talán összeolvad és kiengesztelődik abban a tudatban, hogy a széppé varázsolt, emlékeinkben gyönyört nyújtó és marasztaló magyar föld békében lakható otthont ad minden fiának, hiszen még a madaráról is gondoskodik.

Aki megadja madárnak, fának a megélhetés föltételeit, az az ember boldogulását is kívánja. Aki azt követeli, hogy minden hasznos madárnak békés otthona, védett nyugvóhelye, gondtalan élete legyen, az emberre gondol. Embertársa sorát is a szívében viseli.

A madár és a fa gondozása, az emberi cél megértésében nyugodt és békés közérzést teremt. Ez az alapföltétel, amit leginkább nélkülözünk. Kicsiben az igazi szocializmus programja. Mert valódi, önzetlen emberbarátság, érzésben, törekvésben való közös megegyezés elérése a célja. Hol vagyunk mi ettől?

A fa a Hortobágyon.

A fáról nehéz a rónák fiának beszélni. Azt hiszi, a fa meg a hegy távoleső és összetartozó fogalmak. A pusztai ember nem érti és a városi nem érzi a becsét. Nem ültetik, hanem szaggatják a fákat. A budapesti polgár, a kövi ember született ellensége a fának. Minden tavaszon a budai környékre kirándult népség oly mohón tépi a virágot, hogy egész galagonya-bokrokkal, hat-hét éves virágzó barack- és almaágakkal kerül haza. Virágnak egynek sem tudja segíteni életét és fát gyilkol, pusztít. Nincs becsülettudása, nincs tisztességérzete, mely duhaj kedvtelését gátolná.

Az ilyen zabolátlan természetbarátokat barbároknak mondják. Pedig nem azok. Nekik tültonul tetszik a virág, mert fölötte nélkülözik. Csak mértéktelenek az élvezetében.

A barbárnak tartott, műveletlen vadember tiszteli és ápolja az állatot és a növényt. Lelket sejt bennük. Ez a lenézett, megszánt pária az őshumanizmus, az őszociálizmus és az őskultura gondolkodó, mértékletes embere. A város, falu és a puszta mai embere a hamis vagy félkultura, az álhumanizmus és az álszociálizmus tobzódó tagjai. Sokan közöttük lelketlen, elvadult, megtévedt páriák. Valóságos vademberek.

Sok közös fát, ezer virágot a népnek. Mértéket fog tartani az élvezetében, ha megismeri a becsét.

Sokan kérdezték már, ugyan mi becse van az Alföldön a csenevész fának? A pusztai ember elképzelni is alig tudja, bár rekkenő délben önkéntelenül árnyékába huzódik a lézengő árva-fának, jámbor, kérődző jószágja mellé. Mi értéke van ott a fának, ahol az embernek nincs semmi igénye?

Az Alföld homokja hamar elnyüvi a koldus ákácot, porba fullasztja a tamarist. Mi hasznos cserje, fa teremjen meg rajta?

A Hortobágy szikje, melyik szívós fát türi meg kővé meredő talajában?

Három évvel ezelőtt Szegeden, a természetvizsgálók és orvosok vándorgyűlésén szóba került, hogy művelni, nemesíteni kell az ákácot, mert kitűnő építőfát, talpfát szolgáltat. Az ákácot kell gondozni, nevelni rendszeresen, erdő-turnusban. Kiválasztani, — ha kell! — elhozni Dél-Afrikából a legjobbat belőle. Talán Kelet-Afrikában a szavannán is akad megfelelő.

Szadán, a futóhomokon, Sajó Károly dolgos keze meghonosította a legszebb cimeres fát, a szódokot, a hársfát, melyből sok volt régen. Régen a magyar ember jobban szerette a földjét. Ültette a fát. Ezt kell válogatni, ültetni mélyen és megvan a második.

A Délorosz sikságon, melynek végső öblös pereme a magyar Alföld és melyen a Hortobágyon, mélyében agyagos, felszínen szikes talaja Cholnoky Jenő szerint olyan, mint a turáni Alföld „takir“ talaja, erdőkön zúg-búg a hársfa. Az orosz muzsik virágzása előtt kiviszi méheite az erdő-tisztásra és virágzás után haza hozza az odvas fatönből szerkesztett köpüt, a „pasekát“ tele mézzel.

A hársfa a magyar földben nemesen fajzott el. Magyar fajtái vannak gyönyörű kékárnyas lombbal, illatos, sárga virággal Válogatni is élvez benne.

Sok helyen a szik is megtüri az ákácot és a foglyot nevelő tamarist. A Hortobágy sem állhat ellent, bár az agyagában kicsapódó kovasav valószínűs üvegréteggel zárja el a mélyebb talajt. A magyar gazdasági kémia megoldható feladata a talajnak a javítása. Az öntöző-csatornák bő vízzel termékenyebbé tennék a Hortobágyot. Addig, amíg az öntöző-csatornák kérdése megoldást nyer, az állam talajjavító kísérleteit nagyobb erélylyel végezhetné.

A nagy városok szeméjtjének a hamuját, deliblati mozgó homokot, agyagot, széket, lápot, tőzeget keverve a talajokba, javitaná a termő felszint. Csak ottan, ahol a távolság miatt e földnemekkel higitott kénsavval és más olcsó vegyi anyaggal való talajjavítás eredményei a szállítás önköltségeit sem érnék meg, — az öntözés reményében, — csak ottan pihenne az ígért földje.

Egy kis tanulással, egy kis próbálgatással, nyomról-nyomra megtaláljuk az ákác, a hárs és a tamaris után a negyedik fát, az ötödiket haszonnal és virággal. És a fa hívni fogja a madarat és marasztalni az embert.

A Hortobágy kisült, kopár földje szintén csak a báméskodónak nem ad ötletet. Hitvány, avar cigánybuzájában, csenkeszében ma az éhen-szomjan bőgő tinó és az élhetetlen magyar egyformán báméskodik. A vizejtjátszó délibábot és az állami öntöző-csatornák ígértét bámulják. Van olyan is, aki föladjja a marha dolgát és hullámzó buzavetést álmodik a kopasz Hortobágyon,

Adja Isten, hogy fölébredjen mind és a nem hiányos példaadás után rétmiveléssel, talajjavítással, az öntöző-csatornáknak bár kezdetleges ázsiai nomád, vagy a „magyar“ bolgárkertészet mintájára való berendezésével legalább meginduljon, keresni a maga és a marhája boldogulását.

A Hortobágy és a jószág összeforrt fogalmak. Semmi álomért sem szabad a kettőt szétválasztani. Bokrot és fát: árnyékot a pusztának! Nagy erdősitést és szántót ne kívánjunk.

A Hortobágy ma állattenyésztésünknek világszerte szóló reklámja. A legegyszerűbb kereskedői tapintat hiányát árulnók el, ha elvesztenők a magyar lovat, tulkot teremtő sikságot. Ha okkalmóddal végzett talajjavítással és rétmiveléssel jobbat tehető legelőből silány szántóföldeket hasitanánk.

Emlékirata

Magyarország törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsu vérosai tisztviselői, segéd- és kezelőszemélyzetének Budapesten, 1908. évi május 10. napján tartott országos kongresszusauak.

(Vége.)

Mi tehát igenis őszinte bizalommal és örömmel fogadtuk mindazokat a törvényhozási alkotásokat, melyek az állami hivatalnokok, törvényhatósági tisztviselők, bírók, vasutasok, tanárok és tanítók, lelkészek és községi jegyzők stb. illetményeinek rendezését, helyzetüknek javítását és szolgálati jogaik és kötelességeik szabályozását célozták, bizva és remélvén abban, hogy a multban többszörösen hangoztatott kormányi ígéretek

a beváltásra végre is csak megérnek s hogy városaink anyagi segélyezésével egyidejűleg majd csak mi rólunk, városi tisztviselőkről is történik gondoskodás.

A nagyméltóságú m. kir. Kormány által a mult ülészekben benyújtott adóreform-javaslatok azonban azt az általános meggyőződést érlelték meg, hogy az új javaslatoknak elfogadására a várt eredményt nemcsak hogy nem biztosítja, a városokra rótt súlyos terhek viselésén nemcsak hogy nem enyhít, hanem ellenkezőleg, legérzékenyebben épen a városi lakosság részéről kíván a már viselt tehernél tetemesebb áldozatot.

Ezek után erkölcsi integritásunknak teljes feladása, az általunk teljesített munkásság értékeinek önkéntes devalválása nélkül tovább nem hallgathatunk. Kérő szavunkkal városainkhoz nem fordulhatunk, mert azoknak amugy is erejükön felül igénybe vett áldozatkésztségre tiszta lelkiismerettel nem is appellálhatunk.

Tisztelt Képviselőház! A városok tisztviselőinek és egyéb alkalmazottainak jelenlegi javadalmazása egyetlen szempillanásra is világosságot ad azokra az állapotokra, amelyek legsürgősebb törvényhozási intézkedés megtételét kívánják s mely állapotoknak változatlan fentartása nemcsak több ezer városi tisztviselő és családjának megélhetését, hanem magának a városoknak jövődjét is veszélyezteti.

Bizonyítják a városi tisztviselők és egyéb alkalmazottak javadalmazásáról a kormány által már beszerzett adatok azt, hogy ámbár az 1904: X. t.-c. 1. §-a a főszolgabíró minimális fizetését 3600 koronában állapítja meg s hogy az 1886: XXII t.-c. 66. §-a kimondja, hogy a rendezett tanácsos bíró város polgármesterének a javadalmazása az ugyanazon törvényhatóság területén működő főszolgabíró fizetésénél kevesebb nem lehet, mégis több olyan rendezett tanácsos magyar város van, hol a polgármester fizetése a törvényesen megállapított minimumot el nem éri. Bizonyítják továbbá azt, hogy a városok legtöbb főtisztviselőjének (tanácsos, árvaszéki ülnök, főszámvévő) javadalmazása, az állami tisztviselők fizetési osztályait véve alapul, a X. fizetési osztályba sorozott tisztviselők, hivatalnokok, segéd- és kezelőszemélyzet javadalmazását meg nem haladja; hogy vannak városok, ahol az egyes hivatali állások legalacsonyabb javadalmazása — tekintet nélkül a betöltött hivatali állás fontosságára — az állam által 1400 koronában meghatározott kezdőfizetésnek a felénél is kevesebb.

Ezen megcáfolhatatlan és megdönthetetlen élő valóság magában hordja azt a veszedelmet, hogy az nemcsak a tisztviselői kar anyagi romlását és erkölcsi süllyedését, de esetleg azt is eredményezheti, hogy lesz idő, midőn a városok szolgáltatásban meg nem tűrhető, minden képzettség nélkül való elemek befogadásának szüksége bekövetkezik.

És itt legyen szabad a t. Képviselőház figyelmét azon tapasztalati tényre felhívunk, hogy ezen jóslat bekövetkezte igen sok városra nézve már fenyegetően közeledik. Rendkívül szomorú s félreismertetlenül aggasztó jelenségnek kell felismernünk azt a tényt, hogy a tisztviselői állások javadalmazásának elégtelensége igen sok városban lehetetlenné tette azt, hogy a tisztviselői állások elnyeréséért arra hivatott és illetékes tényezők — mint a multban — nemes versenyre keljenek s hogy a tisztújítások általánosságban az új erőkre nézve csábító erővel vajmi ritkán bírnak.

Hangulatos, külsőleg tetszetős és első pillanatra nyomós indoknak tetszik azon érvelés, amelyet széles általánosságban hangoztatnak, hogy miután a városok tisztviselőinek s egyéb alkalmazottainak hivatali minősítése minimális, ezért azoknak javadalmazása az állami vagy törvényhatósági tisztviselők javadalmazásával összhangba nem hozható. Ha egyáltalában van és lehet érv, amely az egyenlőség eszméje ellen felhozható, az az érv még csak komolyabb figyelemre sem méltatható.

Eltelkintve ugyanis attól, hogy meggyőződésünk szerint az állam szolgálatában nincsen senki sem, aki biztosított előmeneteli lehetőségét, kedvezőbb lakhelyváltoztatási jogát, az egyes fizetési osztályok keretén belül a fokozatokban való gyors és csupán a szolgálati időhöz kötött előlépését, az állami adókat kivéve, minden egyéb köztehertől való teljes mentességét, hivatali függetlenségének s kenyerének élethosszig tartó biztosítását s többi kedvezményeit, — a városi tisztviselők helyhez

és álláshoz kötöttségével, az előlépésnek szűk határa közzé szorított lehetőségével, megválaszthatóságának esélyeivel, az eltöltött szolgálati idő méltányolásának s kárpótlásának, főleg függetlenségének hiányával, egyes városokban nyugdíjigény biztosítása nélkül s minden egyéb kedvezmények nélkül a saját biztosított s bár ez idő szerint esetleg alacsonyabb javadalmazással bíró hivatali állását kedvezőbbnek s megnyugtatóbbnak ne tekintené, — vajjon az egyenjogúsítás eszméje ellen harcolhat-e komolyan valaki s támadhatja-e a városi tisztviselőt bárki azért, mert az 1883. évi I. t.-c. 3. §-a soha végrehajtva, — a városi tisztviselők hivatali minősítése, cselekvési köre és javadalmazása, a városi hivatali állások száma és szervezete soha egyöntetűen megállapítva nem lett. Vajjon az, aki elméleti képesítését azért szerezte meg, mert pályája megkezdésének, avagy folytatásának előfeltétele az volt, hivalkodhatik-e hivatali minősítésével azzal szemben, akitől sem az állam, sem más hivatali szervezet ugyanolyan minősítést nem kíván?

És itt legyen szabad előadnunk azt, hogy a városi törvények sürgős megalkotását, annak keretében a hivatali állások számának, cselekvési körének, a tisztviselők hivatali minőségének megállapítását, az 1883. évi I. t.-c. 3. §-ának végrehajtását, a közigazgatási elméleti s külön gyakorlati szakvizsga módozatainak megállapítását a közigazgatás általános érdekei szempontjából éppen mi tartjuk első sorban és feltétlenül szükségesnek.

Tisztelt Képviselőház! Ezekben kívántuk egész általánosságban ismertetni mozgalmunk célját és annak jelentőségét. Fájdalom, nem állottak, de nem is állhattak rendelkezésünkre mindazon adatok, melyeknek pontos egybevetése által számszerűleg kimutatható lenne az az összeg, amellyel az ország évi költségvetése megterhelendő lesz. Azonban, ha figyelembe vesszük azt, hogy a kiegészítés szüksége néhány — bár csekély számú — városnál, a jelenleg biztosítva levő tisztviselői javadalmazást alapul véve, csak minimális hozzájárulást igényel, ugy már most megállapítható az, hogy a kívánt állami hozzájárulás a már többször kilátásba helyezett s a városok részére átengedni tervezett egyenes, avagy fogyasztási adónemek évi hozadékánál sokszorosan kevesebb és így egyáltalán nem kívánunk az állam részéről olyan áldozatot, melynek meghozatala által az állami költségvetés érzékenyen befolyásolva lenne.

Vizsont, ha tiszteletteljes kérelmünknek erkölcsi oldalát tekintjük, ha a hozandó áldozat pénzbeli értékét szembeállítjuk a fentebbiekben egész általánosságban vázolt s bizton el is várható eredményekkel, ha komolyan fontolóra vesszük azt, hogy a városok állami támogatásának további hiánya, a régi állapotok változatlan fentartása nemcsak a városok további fejlődésére lesz szibbasztó, bénító hatással, hanem végeredményében — a városi polgárság teljes tulterhelése által — magának az államnak jól felfogott pénzügyi érdekeit fogja megtámadni; ha figyelembe vesszük azt, hogy a városi tisztviselői kar javadalmazásának állami rendezése az első lépés ahhoz a nagy munkához, mely a városi közigazgatásban való részvételből a javadalmazások elégtelensége miatt eddig kizárt törekvő nemzedéknek van hivatva tért nyitni, ezáltal a városok jövődjét megalapozni: ugy egy pillanatig sem lehet kétséges az, hogy a hozandó áldozat nem egyéb, mint egy jövedelmező beruházás, mely végső elemzésében csak az állam javára fog termékeny gyümölcsöket biztosítani.

Mindezek alapján a városi tisztviselőknek Budapesten a mai napon megtartott országos kongresszusa egyhangulag megállapítja, hogy a városi tisztviselők fizetésének mai rendezetlen állapota nemcsak igazságtalan, hanem ugy a magyar állam, mint az egyes városok érdekeire is a legnagyobb mértékben hátrányos és hogy ezt a városi tisztviselőkre nézve most már elviselhetetlen és szegyeteljes állapotot a legsürgősebben meg kell szüntetni.

A városi tisztviselők kongresszusa tisztelettel felkéri ezért a magas kormányt és a mélyen tisztelt képviselőházat, hogy a városi tisztviselők fizetését és nyugdíját a polgármesterek által már benyújtott memorandumok értelmében alkotandó külön törvény által sürgősen rendezni méltóztassék.

A fizetések rendezésével egyidejűleg a nyugdíjkérdés is véglegesen megoldassék.

Addig is azonban, míg az állam a városoknak törvényhatóságilag már kilátásba helyezett vagyonrendezését végleg elintézné, ennek részbeni teljesítése fejében a már elodázhatlan tisztviselői fizetésrendezésnek megfelelő összegeket már a folyó 1908. évi költségvetésben felvegye és az egyes városok részére adandó összegeket az illető városoknak egy összegben utalványozza ki azzal, hogy ez az összeg más célra nem fordítható, mint a tisztviselők fizetésének javítására.

Kelt Budapesten, 1908. évi május hó 10-én tartott országos értekezletből

a magyarországi törvényhatósági joggal bíró és rendezett tanácsú városok tisztviselőinek és egyéb alkalmazottainak nevében

Simonyi Pál
értekezletti jegyző.

Dr. Toepler Kálmán
Majerszky Béla
társelnökök

Holló Lajos
értekezletti elnök.

Különböző ülések.

A jog- és pénzügyi bizottság. folyó hónap 26-án ülést tartott Vecsey Imre főjegyző elnöklésével. A bizottság a pénzügyi tisztviselők kongresszusának költségeire 1000, a vendéglősök és szállodások kongresszusára 500 koronát javasol megadni. A homokkerti főút kinyitása költségeinek a felét az ottani lakosok magára vállalták, míg a költségek másik felét a várostól kérik. A jog- és pénzügyi bizottság a kérelem teljesítését javasolja a közgyűlésnek.

Aczél Géza főmérnök tett ezután előterjesztést a csatornahálózat kiépítésére vonatkozólag. A főmérnök előadta, hogy a vízvezetési kutak közül hat már teljesen készen van s a próbaszivattyúzásokból meggyőződtek arról, hogy az előirt vízmennyiséget bőven megkapják a 10 kútból. Ezért a vízvezetési bizottság legutóbbi ülésén úgy határozott, hogy nem várja be, míg tökéletesen kimutatható lesz majd az 5000 köbméter víz, hanem ennek biztos reményében indítványozza, hogy már most kezdjék meg a csatornahálózat kiépítését, mert ha megvárják, míg a kutakkal teljesen rendben lesznek és csak azután fognak hozzá a cső- és csatornahálózat kiépítéséhez, úgy nagy idővesztést szenvedni, mert előáll az az állapot, hogy a vízvezeték kész lesz és nem lehet hasznát venni. Ezért javasolja, hogy hatalmazzák fel a tanácsot, hogy a csatornázási munkálatokat biztosítsák, az árlejtés eredményét mutassák be jóváhagyás végett a közgyűléshez, terjesszék fel a miniszterhez s a jóváhagyás megnyerése után azonnal kezdjenek hozzá a munkálathoz.

A jog- és pénzügyi bizottság hozzá járult és oly értelemben tesz javaslatot a közgyűlésnek.

A tanyai állami elemi népiskola gondnoksági ülése. A tanyai állami elemi népiskola gondnoksága f. hónap 25-ikén tartotta ülését Kovács József polgármester elnöklésével. A gondnokság egyéb kisebb tárgyak elintézése után beosztotta a tanyai iskolák évről-évre vizsgálatainak sorrendjét és kijelölte a gondnokság tagjai közül azokat, kik az évről-évre vizsgálatokon jelen lesznek. Ezek szerint a halápi és ondódi iskolában jun. 14-én, a belső-ohati és ohattelekházai iskolákban jun. 16-án, a pacon és nagycserén junius 28-án tartatnak meg.

A gondnokságok a vizsgálatokra a halápi iskolához Balogh Sándort és Dávid Mihályt, az ondódihoz Szilágyi Bálint és Dávid Mihályt, a belső-ohati és ohattelekházai iskolákhoz Fried Emilt, Gara Lajost és Koncz Ákost, a pacihoz Dr. Megyeri Pált és Oláh Károlyt, a nagycserehez Dobos Lajost és Varga Károlyt küldte ki.

Cigánykérdés a multban.

Az a szörnyű tragédia, melynek utolsó fölvonása most játszódik le a pestmegyei törvényszék előtt, újból aktuálissá teszi a cigányügy rendezésének mikéntjét. Az a sok garázdálkodás, erőszakosság, ami a közelmultban a cigányok rovására iródott, immár halaszthatatlanná tette a nomád cigányság letelepítését, elfajzott, vad indulataik korlátozását. Sok mindenféle tervet hallhattunk már erre nézve. A tervek kivitele azonban annyi nehézségbe ütközik, hogy megvalósulásuk rövidesen alig remélhető.

E helyen nem tervekkel állunk elő, hanem főlelevenítjük azokat az intézkedéseket, melyeket eleink tettek a cigányokkal szemben, Talán akadt közöttük olyan, amelyet a mai viszonyok között is föl lehet használni. De máskülönbben is sok érdekes részletet nyujtanak nekünk a régi századok krónikái arról, hogy a cigányok, amióta ez ország területére tették lábukat, folyton szőnyegen tartatták a cigánykérdést.

Annalesek szerint a cigányok Zsigmond király alatt jöttek be, 1414 körül. Vajdájuk Mihály volt, ki Zsigmondtól települési engedélyt kért és kapott dus ajándékok révén. Moldova felől jött a cigányhad, amelyből csak egy rész maradt nálunk, míg a többi tova vándorolt Nyugatra. Az ittmaradtakkal már két év múlva meggyült a baj. Temérdek panasz volt ellenük, különösen utonállás, rablás, gyilkosság miatt. Követelték az országból való kikergetésüket. Azonban Zsigmond — örökös pénzsüksége folytán — igen nagy váltságdíj ellenében megvédte Mihály vajdát és népét. A lakosság ekkor maga vette kezébe a cigányügy rendezését. Amelyik cigány hol kapott, ott bánt el vele. Az országut menté — különösen Fehér megyében — a fákon lógó, megcsonkító cigányokkal volt tele. Ez országos üldözés elől felhúzódtak vajdájuk közelébe, aki Budán lakott, aki az általános cigányüldözéstől úgy vélte népét megóvni, hogy egész népét kereszténységre ígérte áttéríteni. Ujabb pénzadományozás által Zsigmond királynál kivitte, hogy még a pápa is pártfogásába vette a „megtérendő pogány népet“.

Zsigmond akkor a budai „váralját — a mai Rácvárost — jelölte ki a cigánynép letelepedési helyül, a Várhegy és Gellérhegy közötti völgyet. Hogy a megtelepedést megkönnyítse, a környékbeli jobbágysággal épületanyagot — követ és fát — hordatott a kijelölt területre, hogy majd abból a Mihály vajda népe lakóházakat épít. Azonban a cigányok nem építettek föl egyetlen házat sem. Ehelyett meglepték a Gellért oldalait, barlangokat vájtak, vagy a meglevőket kibővítették s abban tanyáztak, gondjuk lévén arra, hogy a föl-

halmozott épületfát eltűzeljék. E mellett tovább üzték gonoszságaikat. Különösen a Várhegy alján lakó ugynevezett „savanyu németek“ szenvedtek tőlük sokat. (Az akkori idő kétféle betelepített németet ismert Budán: a „savanyu németet (szász bevándorolt) és a „magyar németet (flandriait). Palánkkal védett fertályukba éjnek idején betörték a Gellérten lakó cigányok, fölverték a jobb-módu polgárokat s kirabolva azokat, naponta zsákmányoltak. Mikor végül egyik gazdag német polgár leányát is elrabolták, betelt a mérték. A „savanyu németek“ fegyverre kaptak s megtámadták Mihály vajda barlanglakó népét. Valóságos csaták folytak így le a Gellérthegy tövében, amelyet Zsigmond úgy vélt beszűntetni, hogy a török elől menekülő rácokat a németek és cigányok közé telepítette arra a helyre, amelyet előbb a cigányoknak jelölt ki, vagyis a mai Rácvárosba. A rácok azután — harcias, bátor és vad nép — elbántak a cigányokkal. Meg is szökött javarésze a barlangokból s újra elszéledtek az országban, ahol, az azidőbeli foliánsok tanúsága szerint, kurta processust csináltak velük, ha lopásban, rablásban, vagy legkedvesebb foglalkozásukban, az utonállásan ludasok voltak, vagy annak tartották őket.

Ez időben már a nyugati országok is szabadulni igyekeztek tőlük. Rettenetes kínzások után tömegesen gyilkoltatják le a német hatóságok a cigányokat. Nürnbergben csupán egy alkalommal négyszázhuszonhét cigányt végeznek ki, legnagyobb részüket kerékbe törik, karókba huzák, az asszonyokat máglyára vetik. És záros háttáridőt tűznek ki, melynek letelte után az országban megfogott, ottmaradó cigányokat kínos halállal fenyegetik meg a német hatóságok. A cigány már akkor is szerette utóljára hagyni a meghalást. Fölpakoltak tehát és — jöttek Magyarországra. Mint a méhrajok, úgy lepték el az ország vidékeit. Igen sok panasz volt ellenük, de az I. Ulászló s az azt követő V. László korabeli idők nem voltak alkalmasak megfékezésükre.

Mátyás nem követte a Nyugat példáját. Nem pusztította őket, hanem a fekete hadsereg mellé tüzéri- és kovács-szolgálatra szorította a cigányokat. S hogy milyen kitűnő tüzérséget nyert belőlük, bizonyosság rá III. Wassiljevics Iván orosz cár, aki követséggel kért Mátyástól tüzéreket hadserege részére. Másrészt tény az is, hogy az Oláhországból érkező cigánykaravánokat — ha elcsípték — mint a török had kémeit, kivégeztette. De a hazai cigányságnak nemcsak biztos és állandó keresetet nyújtott, hanem meg is védte őket.

A hármass-uralom idején — német-török-erdélyi magyar — a cigányság még mindig zömét, magvát képezi a hadseregek puskás „álgyus“ osztályaiknak. Bocskay, Bethlen seregében is cigányok vannak feles számban a puska, ágyu mellett. Bethlen ugyan keményen fogja a vándorcigányokat, de elejét is veszi az oláhországi invázióknak.

Nagyobbmértű cigányüldözés 1660-ban van, amikor nagyon meglepik Erdélyt s Felsőmagyar-

országot. A hatósági intézkedés ez időben az, hogy a községek szerint elosztott cigányokért az illető község a felelős. Ekkor kezdenek állandó lakás-építés mellett letelepedni s a kivesző „hegedősök“ szerepét átvenni.

Kitűnő zeneérzékük folytán csakhamar az illető községek urainak kedvencei lesznek, akik udvarházukba, kastélyaikba állandó ellátás mellett zene-szolgálatra rendelik a cigány-jobbágy muzsikusokat. Maga Thököly Imre, a kézmárki gróf, „kuruc-király“, annyira kedveli őket, hogy cigányokból fuvós hangszerű lovas zenekarát alakít, amely banda táborozásában is elkíséri s fehérprémes, farkaskacagányos, diszes ruházatával Thököly utolsó csatájában, a zernyesti ütközetben is lelkesíti a kurucokat.

A benszülött, hazai cigányság ekkoriban vagy kovács, kolompár, vagy muzsikus. Rákóczi szabadságharca alatt ezerszámra dolgoznak cigánykovácsok a kuruc sereg részére. Cigánykovácsok szállítják a kuruc sereg híres, veszedelmes fegyverét, a „sulyom“-vasakat. Apró, tüskés vasdarabok ezek, amelyekből néhány száz minden kuruc katonára iszákjában található, hogy a labanc lovasság előtt elszórják. Ha a ló ezekben lépett, oda volt Mások az ezidőbeli cigányságból a kuruc seregben mint muzsikusok szolgálnak. Töröksíp, tárogató, szóval fuvóhangszer a fő zene-szerszámuk, de már vonós hangszert is kezdenek használni, mint Barna Mihály, Czinka Sándor, a fejedelem Európaszerte híres két cigányprimása, akik őt bujdosásában is elkísérik, Czinka Sándor Rodostóba is elmegy a bujdosókkal. Barna azonban már Párisból visszatér. Ugy ismerik, mint „Tzigány Orpheus“-t, Schwartner Márton budai egy. professzor szerint.

A letelepedett cigányokkal nincs is baj. Zenéjük révén oly közel jutnak a magyar ember szívéhez, hogy úgy a nemes, miként a pór szinte testvérévé fogadja. A vándorcigányokkal, akik Kis-Ázsiából a Normann partokig becsavarogják a félvilágot, annál több a baj. S bár III. Károly a határszélekről visszakergetteti őket, álutakon, ugynevezett „csempészutakon“ mégis bejönnek, garázdálkodnak, lopnak, rabolnak, gyilkolnak. Annyi a panasz rájuk, hogy Mária Terézia királyunk 1760-ban részletes rendszabályokat készített ellenük. Ez a szabályrendelet 1761 október elsején lépett életbe. A „Magyar Nemzeti Múzeum“ könyvtárában egy egykóru könyvecske rigmusokba szedve adja elő a rendelet pontjait. De maga a tréfás mű mutatja legjobban, hogy a magyar uri rend nem vette azt soha komolyan.

E rendelet szerint tilos volt a cigányoknak a cigánynév használata. „Uj lakosok“ nevet kaptak. Tilos volt cigányul beszélni, putriban vagy sátor alatt lakni, cifra, selyemrongyokban járni, muzsikaszó mellett éjszaka a hold tiszteletére táncolni. Ki kellett keresztelkedniök s kit hol ért az 1761. év október elseje, ott irattak az illető község vagy uradalom jobbágyai sorába. Az uradalmak kötelesek voltak részükre földet művelésre adni, nekik házat lakhelyül kijelölni. A cigány-purdékat elszedték tőlük s jobbágyokhoz vagy iparosokhoz adták, mihelyt hetedik évüket betöl-

tötték. Lovat, szekeret nem tarthattak s a kijelölt község területéről, illetve határából csakis szolgabírói engedelemmel távozhattak bármely rövid időre is. Egyben a kóbor, külföldi cigányok az ország területéről kitiltattak, ilyeneket be nem engedtek.

A rendeletet végrehajtották a hatóságok. A gyerekeket elszedték a cigányoktól, a nagyját dologra fogták. A robot s paraszti munka elől sorra szökdöstek. Elhagyták házaikat, földjüket s erdőbe, szakadékokba, barlangokba húzták magukat. A purdék meg piszkosak, lopósak, dologtalanok lévén, a jobbágyságnak csak bosszuságot okoztak. Így, ha megszöktek, örült a jobbágy és nem jelentette, nem hozatta vissza. A nemesség pedig védelmébe vette a muzsikusokat, akiknek más dolguk nem volt, mint a földesur kuriáján zenélni, a bor mellé édes-bus vagy vig nótákat huzni. Dehogyan engedte volna az ilyen muzsikus cigány csemetéjét a földesur, hogy az paraszt legyen. Ki játszana akkor az ő utódainak?

József császár már szükségét látja 1785-ben, hogy az 1761-iki cigányrendeletet megújítsa, szigorítsa. Egyben összeírattja őket. A katonák által történt népszámlálás szerint (Schwarner Márton: Statistik v. Ungarn) Magyarországon ötvenezer cigány lett volna akkor. De ezt a számot maga a császár sem tartotta autentikusnak. József császár különösen a külföldi cigányok elleni védekezést szigorította. A határőrök e szerint minden érkező idegen cigánykaravántól elszedték lovaikat, szekereiket s miután a deresen alapos emlékpalcázással látták el őket, kiverték a határról.

Ekkoriban kerülték is a cigánykaravánok Magyarországot, de a rendelet lassanként vesztett erélyéből, majd csak egyik-másik vármegye alkalmazta. De hogy még a múlt század harmincas éveiben is fennállt, bizonyítja ép Pest vármegye levéltára, ahol még 1838-ban is kiadják a cigány-purdékat jobbágyoknak s „uj lakosok“ néven nevezik őket.

Ez időben egyébként a statárium volt a kóborcigányok ellen a legerősebb fegyver. Ahol sűrűn fordultak meg cigányok s a lopások elfajultak, a statáriális bíróságok tucatszám huzatták fel a kóborcigányokat. Így védekeztek a vármegyék ellenük a rendi élet utolsó éveiben. Sok ártatlan cigány került így az akasztófára. De lopásnál nagyobb büntényre akkor nem is vetemedtek.

Krónikás.

Hirek.

— **Debreczen és a nagykárolyi Kossuth-szobor.** Csütörtökön leplezték le a nagykárolyi Kossuth-szobrot. Városunkat az ünnepségen *Vecsey Imre* főjegyző képviselte, ki a város nevében diszes koszorút helyezett a szoborra.

— **Ertesítés.** A városi Tanács katonai és illetőségi ügyosztálya részéről a szülők és gyámok értesítettnek, hogy a cs. és kir. közös hadseregbeli és honvéd hadapród iskolákban az 1908--1909 tanév kezdetén betöltendő helyekre vonatkozó „Pályázati hirdetmények“ megérkeztek. „Pályázati véghatáridő folyó évi június hó 12-én“. A vonatkozó hirdetmények a városi Tanács Katonai és illetőségi ügyosztályánál: (Városház, emelet

19 sz. ajtó) betekintheők, hol az érdeklődők utbaigazítást és felvilágosítást nyerhetnek. Megjegyeztetik, hogy magyar honos ifjak részére a hadseregbeli hadapród iskolákban 300 egész ingyenes magyar állami alapítványi hely, 3 szintén ingyenes magán alapítványi hely és ezeken kívül még megfelelő számú tandíj fizetéses hely fog betöltés végett rendelkezésre állani. Debreczen 1908. évi május 22.

— **Fizetésemelés.** A tiszti fizetés emelése megtörtént. Érdekesnek tartjuk a megokolást közölni, melyből üdvösen okulhatnának azok az illetékes körök, melyek a mi fizetésünk rendezését egyik közgyűlésről a másikra halasztják.

A megélhetési viszonyoknak mind kedvezőtlenebbül való alakulása s nevezetesen az elsőrendű életszükségleti cikkek drágulása szintén maga után vonta az állandó illetmények élvezetében álló állami alkalmazottak illetményeinek emelését. A kizárólag állandó illetményekre utaltak az árak emelkedésének csak hátrányos oldalait érzik s e hátrányok reájuk nézve csak az illetmények emelése által ellensúlyozhatók. E körülmények hatása alatt emeltettek az állami tisztviselők, altisztek és szolgák, továbbá az állami tanítószemélyzet illetményei, rendeztetek a vármegyei alkalmazottak s a községi és a körjegyzők, továbbá segédjegyzők illetményei, végre az államvasuti alkalmazottak illetményei 1904-ben. 1906-ban újra emeltettek az állami és vármegyei alkalmazottak illetményei s szabályoztattak a díjnokok napidijai, 1907-ben emeltettek az állami s nem állami elemi iskolai tanítóknak s az államvasuti alkalmazottaknak illetményei s a mostani költségvetés során emeltettek az állami tisztviselők, altisztek és szolgák, a vármegyei alkalmazottak lakpénzei, a díjnokok illetményei és a napibéres szolgák illetményei. Azok az okok, amelyek a többi állami alkalmazott illetményeinek az emelését szükségessé tették: megokolttá teszik azt, hogy a honvédség, a csendőrség és az állami lótenyészintézetek tisztjeinek, egyéb havidijasainak, gyakornokainak és hadapródjainak illetményei is megfelelően emeltessenek.

— **Furcsa határozat.** Makó városa legközelebb tárgyalta a város tisztviselő karának újjászervezéséről szóló szabályrendeletét, tekintettel a város zilált pénzügyi viszonyaira elhatározta, hogy megszünteti a főszámvevői és főpénztárnoki állást, az alkaptányi állások egyikét, valamint a gazdasági tanácsnoki állást, az adóügyi fogalmazói állást, végül 10 irnok közül 4-et és 16 hajdu közül ötöt tart meg. Az alkalmazottaknak fa- és ruhailletményét pedig csak két évenként adja ki. A bizottsági tagok egyrésze — nagyon helyesen — megfellebbezi a határozatot. Mindenesetre kíváncsiak vagyunk a belügyminiszter döntésére. Mert ha a bizottsági tagok egy részének óhajta teljesedik, megérjük, hogy a jövőben egy kisbíró fogja vezetni Makó város ügyeit.

!! MEGJELENT !!

□ A VÁROSI TANÁCS KIADÁSÁBAN □

DEBRECZEN SZAB. KIR. VÁROS ÉRVÉNYBEN LÉVŐ SZABÁLYRENDELETEINEK GYŪJTEMÉNYE.

Az 564 oldal terjedelmű vaskos kötet ára

2 KORONA.

Kapható a városi könyvnyomda-vállalat irodájában. **Kossuth-utca, városház-épület.**